

рішень та формуванню таких особистісних рис, як упевненість, цілеспрямованість, здатність до самовизначення;

– досвід демократичних шкіл різних країн світу потребує спеціальних досліджень у контексті екстраполяції їхніх ідей у освітньо-виховний простір України.

Перспективи подальших досліджень: багатогранність демократичної освіти забезпечується особливостями підходу до формування навчальних планів та організації навчально-виховного процесу на основі вільного вибору учнів, їхніх смаків, прагнень та преференцій. Успішна робота з соціалізації учнів демократичних шкіл як у демократичних країнах, так і в тих країнах, де демократія не є формою державного правління, доповнить багатогранність вільної освіти.

Література

1. Gribble David. Real Education. Libertarian Education / Gribble David. – 1998. – 259 с.
2. Meegan George. Democracy Reaches the Kids / Meegan George. – AERO, Kobe, Japan, 2002. – 176 с.
3. Mintz Jerry. No Homework and Recess All Day / Mintz Jerry. – AERO, New York, USA, 2003. – 136 с.
4. Neill A.S. Summerhill / A. S. Neill. – Penguin, 1999. – 216 с.

УДК 378.31

ОСВІТНЄ СПРЯМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ І МІЖНАРОДНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ІНЖЕНЕРНОЇ ОСВІТИ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Н. І. Бокша

orcid.org/0000-0002-7239-0285

У статті розглянуто проблематику функціонування національних та міжнародних програм розвитку в країнах Центрально-Східної Європи, спрямованих на оптимізацію вищої інженерної освіти. Визначено, що провідні університети цих країн, які здійснюють підготовку фахівців у галузі легкої промисловості, є активними учасниками програм і фондів, фінансування яких дозволяє адміністрації, викладачам та студентам вищих навчальних закладів реалізовувати проекти за освітнім, науковим та організаційно-управлінським напрямками. Установлено, що значна частка дофінансування за рахунок коштів Європейського Союзу здійснюється за проектами, що стосуються підвищення якості підготовки спеціалістів як одного із стратегічних пріоритетів розвитку європейської спільноти.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, інженерна освіта, операційні програми, освітня діяльність, міжнародне наукове співробітництво.

EDUCATIONAL ORIENTATION OF NATIONAL AND INTERNATIONAL DEVELOPMENT PROGRAMS WITHIN THE SYSTEM OF HIGHER ENGINEERING EDUCATION IN THE COUNTRIES OF CENTRAL EASTERN EUROPE

N. I. Boksha

The article investigates the issues connected with the functioning of national and international development programs aimed at optimization of higher engineering education in the countries of Central Eastern Europe, in particular Poland, The Czech Republic and Slovakia. It is determined that the leading universities of the countries mentioned above which prepare specialists in the sphere of light industry, in particular Lodz University of Technology, Poland, University of Bielsko-Biala, Poland, Liberec Technical University, Czech Republic, and Alexander Dubchek Trenchin University, Slovakia, are active participants of European educational programs. The financing of these programs enables administration, teachers and students of higher educational establishments to implement projects of educational, scientific, organizational and managerial orientation. The organization of work of the programs and projects in educational and scientific spheres in Central Eastern European countries is carried out by the profile ministries: Ministry of Science and Higher Education Republic of Poland, Ministry of Education, Youth and Sport of the Czech Republic, Ministry of Education, Science, Research and Sport of the Slovak Republic, with participation, coordination and financial support of the European Union. All the work connected with introduction and efficient implementation of scientific projects and development programs in Poland is carried out by the specially formed profile body – the National Centre for Research and Development, which is an executive body of the Ministry of Science and Higher Education of the country. With in the scope of its authorities, the National Center for Research and Development performs coordination of both national and international programs and projects, strategic programs, programs and projects on security and defense capability, operating programs. It has been cleared out that the biggest number of projects concerning improvement and development of the educational system, in particular higher education, is being carried out in operating programs. The article features the projects under implementation in Lodz University of Technology and

University of Bielsko-Biala, Poland, which are connected with training students of engineering specialties in the sphere of light industry. It has been identified that the biggest share of financial receipts gained through operating programs within the period from 2008 to 2015 is through operating program «Infrastructure and Environment», i.e. aimed at development of material and technical base of a higher educational establishment. At the same time, the leader in terms of the amount of the projects under implementation is the operating program «Human Capital» – 9 projects in Lodz University of Technology and 2 projects in University of Bielsko-Biala. It has also been discovered that the share of extra financing at the expense of National Centre for Research and Development in relative value is maximal in operating program «Human Capital». It shows that the European Union is aware of the importance and necessity of investing into the system of higher education with the purpose of improving the quality of training specialists as one of strategic priorities in development of European community.

Keywords: universities, engineering education, operating programs, educational activities, international scientific cooperation.

Розвиток університетської інженерної освіти, зокрема вищих навчальних закладів, які готують фахівців для галузей легкої промисловості, на сьогодні передбачає наявність кваліфікованого, високопрофесійного професорсько-викладацького складу, що забезпечуватиме високий рівень освітньої та наукової діяльності, потужної матеріально-технічної бази для здійснення наукових розробок, вимагає творчої, культурної активності викладачів та студентів ВНЗ, співпраці між аналогічними закладами як в межах вищевказаних країн, так і за кордоном. Одним із найбільш значних джерел фінансування для успішної реалізації зазначених напрямків діяльності ВНЗ Східної Європи є участь у національних та міжнародних програмах, що дозволяє втілювати в життя різні види проектів освітнього, наукового та культурного характеру [1, с. 241-256].

Аналіз національних та міжнародних програм, у яких беруть участь ВНЗ інженерного профілю країн Центрально-Східної Європи, є актуальним для української системи вищої освіти, яка стала на шлях інтенсивної євроінтеграції та вивчення позитивного досвіду функціонування та розвитку європейської освітньої системи.

Метою статті є аналіз особливостей змісту національних та міжнародних програм та їхній вплив на розвиток вищої інженерної освіти швейного та текстильного профілю країн цього Євросоюзу.

Особливості міжнародних програм розвитку в країнах Європи є об'єктом вивчення багатьох науковців. Зокрема, Г. Товканець досліджує вплив міжнародних програм на інноваційний розвиток вищої економічної освіти в Чехії та Словаччині [1, с. 241-256]. Реалізацію програм професійної мобільності європейських педагогів аналізувала Ю. Клименко, засади функціонування програм академічної мобільності в українських університетах вивчала Ю. Музиченко. Участь української системи вищої освіти в основних програмах Європейського Союзу для університетів та студентів досліджували такі науковці як В. Білокопитов, С. Шитікова. Тоді питання щодо досвіду реалізації програм розвитку в галузі інженерної освіти в країнах Центрально-Східної Європи, зокрема Польщі, Чехії, Словаччині, які активно інтегруються в соціальну сферу Європейського Союзу шляхом удосконалення освітньої системи, були недостатньо вивчені.

У країнах Центрально-Східної Європи особливу увагу приділяють програмам розвитку, спрямованим на розбудову й підтримку вищої освіти, адже висока кваліфікація громадян Євросоюзу є його надзвичайно цінним активом, що формується саме в стінах профільних університетів. Однією з освітніх цілей Євросоюзу є забезпечення вищою освітою людей у віці 30-34 років у межах 40 – 50%. Крім того, університетське середовище є потужною базою продукування наукових розробок і винаходів, які в перспективі будуть працювати на розбудову галузей народного господарства.

Провідні польські, чеські та словацькі університети, що готують фахівців у галузі легкої промисловості, такі, як Технічний університет м. Лодзь, Польща (Politechnika Łódzka), Академія Технічно-Гуманістична м. Бельсько-Бяла, Польща (Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej), Технічний університет м. Ліберець, Чехія (Technická univerzita v Liberci) та Тренчинський університет Александра Дубчека, Словаччина (Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne) є активними учасниками національних та міжнародних програм та фондів, фінансування яких дозволяє адміністрації, викладачам та студентам ВНЗ реалізовувати проекти за такими основними напрямками:

1. Освітній напрям: сприяння забезпеченню доступності, рівності і якості інженерної освіти; підвищення рівня професійної підготовки фахівців у галузі легкої промисловості відповідно до сучасних вимог ринку праці; розвиток студентської мобільності шляхом проходження стажувань у закордонних університетах-партнерах; освітньо-пізнавальна робота з учнями шкіл різних вікових категорій з метою популяризації інженерних спеціальностей шляхом функціонування «дитячого університету»; освітня діяльність в напрямку реалізації концепції навчання впродовж життя [2].

2. Науковий напрям: отримання результатів досліджень в галузі легкої промисловості високої якості і їхнє практичне впровадження у виробництво для підвищення конкурентоздатності галузі держави на європейському та міжнародному рівні; удосконалення матеріально-технічної бази ВНЗ з метою здійснення високоефективної навчальної діяльності; інтенсивне міжнародне наукове співробітництво.

3. **Організаційно-управлінський напрям:** удосконалення системи управління навчальним закладом; оптимізація й модернізація програм навчання з врахуванням науково-технічного стану виробництва й потреб на ринку праці.

Організацію роботи програм та проектів в сфері науки та освіти в східноєвропейських країнах здійснюють профільні міністерства: Міністерство науки і вищої освіти Польщі (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego Rzeczypospolitej Polskiej) [2], Міністерство освіти, молоді та спорту Чеської Республіки (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky) [4], Міністерство освіти, науки, досліджень та спорту Словачької Республіки (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky) [3] за участі, координації та фінансової підтримки Європейського Союзу.

Значний позитивний досвід функціонування національних та міжнародних програм, спрямованих на вдосконалення вищої інженерної освіти, має Польська Республіка, у якій ведуть активну наукову та освітню діяльність у галузі легкої промисловості такі вищезгадані навчальні заклади: Технічний університет м. Лодзь та Академія Технічно-Гуманістична м. Бельсько-Бяла. Нижче зосередимо увагу на вивченні змісту тих програм, у яких задіяні вказані університети.

У Польщі всю роботу, пов'язану із впровадженням і ефективною реалізацією наукових проектів та програм розвитку, здійснює спеціально створений профільний орган – Національний центр наукових досліджень і розробок НЦНДР (Narodowe Centrum Badań i Rozwoju NCBR) [5]. Такий центр є виконавчим органом Міністерства науки і вищої освіти Польщі, він був заснований улітку 2007 року як структура, що реалізує завдання наукової, науково-технічної та інноваційної політики. У той час новостворений центр був першим органом як платформа для ефективного діалогу між наукою і бізнес-середовищем.

Наразі цей центр працює відповідно до Закону Міністерства науки і вищої освіти Польщі від 30 квітня 2010 року (№ 96 поз. 616) і виконує функції проміжного органу для реалізації програм розвитку та є одним з найбільших центрів підтримки інновацій у Польщі. Центр фінансується за рахунок державної скарбниці і фондів Європейського Союзу [5].

Національний центр наукових досліджень і розробок у рамках своїх повноважень здійснює координацію програм та проектів різних категорій – рисунок 1.

Серед охарактеризованих видів програм саме в операційних програмах в переважній більшості реалізують проекти, спрямовані на вдосконалення системи вищої освіти та розвиток науки, закладено значну частку фінансування з бюджету НЦНДР, тому більш детальне вивчення саме цієї категорії програм розвитку, на думку автора, заслуговує уваги.

Характеристика програм та проектів, що координуються Національним центром наукових досліджень і розробок, Польща	
Національні програми та проекти	Фінансування проектів у різних галузях виробничої та невиробничої сфери за кошти держави (проекти InnoTech, BroTech, KadTech, «Творець інновацій/ Kreator innowacyjności», Lider, GRAF-TECH та ін.)
Міжнародні програми та проекти	Фінансування проектів у різних галузях виробничої та невиробничої сфери за кошти іноземного капіталу (проекти Era-Net ASPERA, Era-Net MNT, Era-Net IB, M-ERA.NET, RUS+, EUREKA, COST та ін.)
Стратегічні програми СП	СП безпеки праці на виробництві СП розробки технологій для зниження енергоємності експлуатації будівлі СП розробки технологій для розвитку безпечної ядерної енергетики СП досліджень і розвитку навколишнього середовища, сільського та лісового господарства СП профілактики та лікування захворювань цивілізації СП функціонування інтегрованих інформаційних систем СП розробки передових технологій виробництва енергії
Програми та проекти з безпеки та обороноздатності	Фінансування проектів у галузі безпеки та обороноздатності
Операційні програми	Фінансування проектів, спрямованих на розвиток науки та освіти

Рис. 1. Програми та проекти, що координуються Національним центром наукових досліджень і розробок, Польща.

Перелік операційних програм, у яких беруть участь Технічний університет м. Лодзь та Академія Технічно-Гуманістична м. Бельсько-Бяла висвітленов таблиці:

Таблиця 1

Перелік основних операційних програм, у яких беруть участь Технічний університет м. Лодзь та Академія Технічно-Гуманістична м. Бельсько-Бяла, Польща

Назва програми	Основні цілі програми	Термін реалізації	режим доступу
1	2	3	4
Поточні програми			
Операційна програма «Інтелектуальний розвиток»/ Programu Inteligentny Rozwój (PO IR)	Фінансування спільних проєктів науковців і підприємців, результати яких отримують реальне впровадження у виробництво	2014-2020 pp.	http://www.ncbr.gov.pl
Операційна програма «Знання, освіта, розвиток»/ Programu Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER)	Удосконалення державної політики на ринку праці, в освіті та економіці; посилене стимулювання розвитку вищої освіти, орієнтованої на потреби економіки; сприяння соціальним інноваціям та транснаціональному співробітництву	2014-2020 pp.	http://www.ncbr.gov.pl
Операційна програма «Польща цифрова»/ Programu Polska Cyfrowa (PO PC)	Підтримка розширення доступності до Інтернету, створення дружельної до суспільства електронної адміністрації, яка забезпечить вирішення багатьох справ за посередництва комп'ютера, а також розповсюдження в суспільстві знань і вміння користування комп'ютерами	2014-2020 pp.	http://www.ncbr.gov.pl
Завершені програми			
Операційна програма «Інфраструктура і навколишнє середовище»/ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	Створення та вдосконалення матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів	2008-2013	http://www.ncbr.gov.pl
Операційна програма «Людський капітал» / Program Operacyjny Kapitał Ludzki	Удосконалення системи вищої освіти (розробка та вдосконалення програм навчання, впровадження новітніх технологій навчання тощо) відповідно до сучасних вимог ринку праці	2008-2015	http://www.ncbr.gov.pl
Операційна програма «Інноваційна економіка» / Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	Підтримка наукових інноваційних розробок, спрямованих на розвиток економіки	2008-2013	http://www.ncbr.gov.pl

Нижче охарактеризуємо проєкти Технічного університету (ТУ) м. Лодзь та Академії Технічно-Гуманістичної м. Бельсько-Бяла (АТГ, м. Бельсько-Бяла), які були реалізовані за рахунок фінансування операційних програм [5] (таблиця 2).

Таблиця 2

Перелік проєктів Технічного університету м. Лодзь та Академії Технічно-Гуманістичної м. Бельсько-Бяла, реалізованих в межах операційних програм

Назва проєкту	Назва виконавця	Дата початку проєкту	Дата завершення проєкту	Повна вартість проєкту (в PLN)	Вартість дофінансування проєкту (в PLN)
1	2	3	4	5	6
ОП «Інфраструктура і навколишнє середовище»/ PO Infrastruktura i Środowisko					
Технічне оснащення Центру інформаційних технологій Технічного університету м. Лодзь	ТУ м. Лодзь	01.03.2008	31.12.2013	39 537 605,25	39 530 000,00
Фабрика інженерів ХХІ ст. – побудова сучасного навчально-лабораторного комплексу факультету машинобудування	ТУ м. Лодзь	01.10.2008	31.03.2013	55 769 816,53	54 004 000,00
Реконструкція та оснащення будівлі факультету біології й охорони навколишнього середовища	ТУ м. Лодзь	01.01.2011	30.09.2014	26 125 916,38	25 970 920,71

1	2	3	4	5	6
ОП «Людський капітал» / PO Kapitał Ludzki					
Інноваційне навчання без обмежень – комплексний розвиток Технічного університету в Лодзі – керівництво університету, сучасні навчальні програми, зміцнення потенціалу працевлаштування, у тому числі людей з обмеженими можливостями	ТУ м. Лодзь	02.06.2008	01.06.2012	35 404 498,45	35 404 498,45
Підвищення компетентності і кваліфікації наукових кадрів з точки зору сучасних методів аналізу, моделювання та оптимізації	ТУ м. Лодзь	02.03.2009	28.09.2012	4 798 333,87	4 798 333,87
Підготовка та впровадження нових факультетів у відповідь на поточні потреби ринку праці та потреби економіки знань	ТУ м. Лодзь	01.01.2008	28.06.2013	10 096 203,5	10 096 203,5
Інформаційні технології – впровадження напрямку підготовки в Технічному університеті м. Лодзь	ТУ м. Лодзь	01.08.2012	31.12.2015	4 997 037,6	4 997 037,6
Інженер на замовлення	АТГ м. Бельсько-Бяла	01.09.2009	30.09.2013	3 850 243,69	3 850 243,69
Математика – надійний капітал випускника	ТУ м. Лодзь	01.10.10	31.12.14	3 229 465,89	3 229 465,89
Математика – важіль інноваційної економіки	ТУ м. Лодзь	01.06.2011	30.12.2015	7 033 184,00	7 033 184,00
Інженер на межі XXI століття	АТГ м. Бельсько-Бяла	01.06.2010	31.03.2015	8 910 113,00	8 910 113,00
Автоматизація-робототехніка – ключова професія XXI століття	ТУ м. Лодзь	01.06.2011	30.04.2015	5 808 553,6	5 808 553,6
Інженерний захист навколишнього середовища – інвестиції в майбутнє	ТУ м. Лодзь	01.07.2011	31.03.2015	6 789 165,76	6 789 165,76
Дизайн – впровадження напрямку підготовки в Технічному університеті м. Лодзь	ТУ м. Лодзь	01.06.2010	31.12.2015	11 734 174,1	11 734 174,1
ОП «Інноваційна економіка»/ PO Innowacyjna Gospodarka					
Розробка системи для м'язової електростимуляції	ТУ м. Лодзь	01.01.2010	31.01.2013	1 176 950,00	1 174 313,66
Біорозкладані волокнисті продукти	ТУ м. Лодзь	17.11.2008	31.03.2015	36 912 324,20	35 574 800,69
Розробка інноваційної системи багатошарової тканини на основі функціональних властивостей матеріалів для потреб спецодягу	ТУ м. Лодзь, Miranda Sp. z O.O.	-	-	4 152 901,97	3 193 899,13
Інноваційний метод переробки технічних текстильних виробів та їх раціональне використання	Інститут технології і безпеки, ТУ м. Лодзь, Miranda Sp. z O.O.	-	-	4 400 528,83	3 703 902,65

З охарактеризованих проєктів, що їх реалізують у Технічному університеті (ТУ) м. Лодзь та Академії Технічно-Гуманістичній (АТГ) м. Бельсько-Бяла і мають відношення до підготовки студентів інженерних спеціальностей у галузі легкої промисловості, найбільша частка надходження фінансів за рахунок операційних програм на період 2008-2015 р.р. припадає на ОП «Інфраструктура і навколишнє середовище» (див. рисунок 2), тобто на розбудову матеріально-технічної бази ВНЗ.

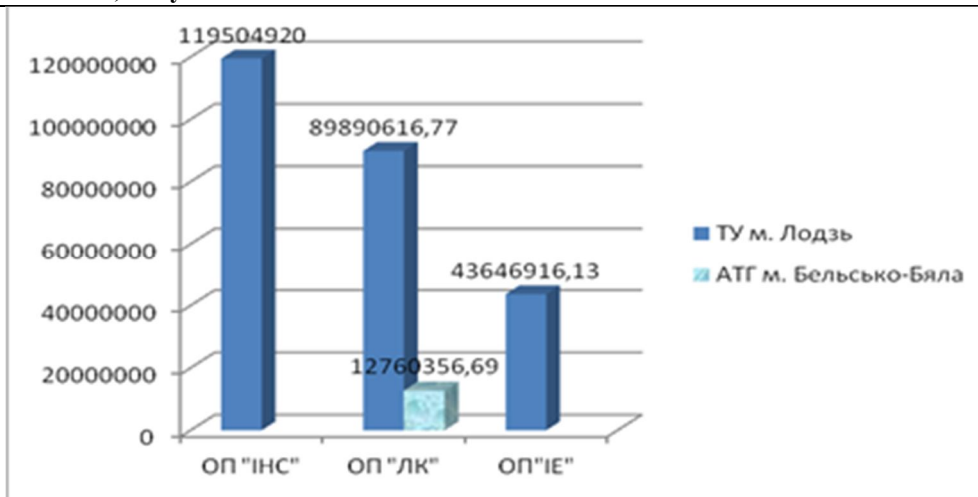

Рис. 2. Видатки НЦНДР на реалізацію проектів ТУ м. Лодзь та АТГ м. Бельсько-Бяла, Польща, по операційним програмам «ІНС», «ЛК», «ІЕ» за 2008-2015 р.р., в PLN.

Тоді ж за кількістю проектів, що реалізуються, має перевагу ОП «Людський капітал» – 9 проектів в Технічному університеті м. Лодзь та 2 проекти в Академії Технічно-Гуманістичній (АТГ) м. Бельсько-Бяла. Також згідно даних таблиці 2 можна відслідкувати той факт, що частка дофінансування за рахунок коштів структури НЦНДР у відносних величинах є максимальною саме по ОП «Людський капітал» – рисунок 3, що може говорити про розуміння Євросоюзом важливості, доцільності капіталовкладень у систему вищої освіти з метою підвищення якості підготовки спеціалістів, як одного з стратегічних пріоритетів розвитку європейської спільноти.

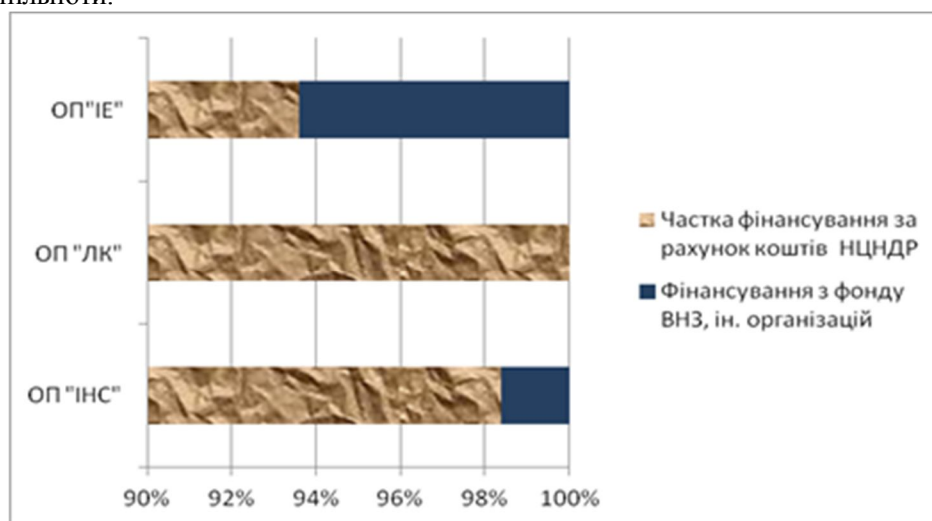

Рис. 3. Співвідношення фінансування проектів ТУ м. Лодзь та АТГ м. Бельсько-Бяла, Польща, по операційним програмам «ІНС», «ЛК», «ІЕ» з джерел фондів ВНЗ, інших. організацій та за рахунок коштів НЦНДР протягом 2008-2015 р.р., в %.

Таким чином, участь провідних ВНЗ країн Центрально-Східної Європи, що готують фахівців у галузі легкої промисловості, в операційних програмах розвитку є характерною рисою діяльності вищих шкіл в умовах інтенсивних інтеграційних процесів і має значний позитивний вплив на їхню освітню, наукову, організаційно-управлінську діяльність.

Література

1. Товканець Г.В. Економічна освіта у вищій школі Чехії і Словаччини у ХХ столітті: [монографія] / за ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 506 с.
2. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego Rzeczypospolitej Polskiej/Projekty i inicjatywy Ministerstwa/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nauka.gov.pl/projekty-i-inicjatywy>
3. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky/ Štrukturálne fondy EÚ/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minedu.sk/programove-obdobie-2014-2020>
4. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky/ Fondu Eu/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy>
5. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju/ Programy NCBR/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ncbr.gov.pl>

References

1. Tovkanets H.V. (2013). *Ekonomichna osvita u vyshchii shkoli Chekhii i Slovachyny u 20 stolitti* [Economic education at the high school of the Czech Republic and Slovakia in the twentieth century] , za red. N.H. Nychkalo. Kyiv, Kondor-Vydavnytstvo, 506 p.
2. Ministry of Education, Science, Research and Sport of the Slovak Republic. EU Structural Funds. Available at: <http://www.minedu.sk/european-fund-for-regional-development-efrd/> (Accessed 9 October 2017).
3. Ministry of Education, Youth and Sport of the Czech Republic. Structural Funds. Available at: <http://www.msmt.cz/areas-of-work/structural-funds> (Accessed 9 October 2017).
4. Ministry of Science and Higher Education Republic of Poland. International Co-operation. Available at: <http://www.nauka.gov.pl/en/international-co-operation/> (Accessed 7 October 2017).
5. The National Centre for Research and Development. NCRD Programmes. Available at: <http://www.ncbr.gov.pl/en/> (Accessed 10 October 2017).

УДК 374.7(4)

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У НІМЕЧЧИНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

А.В. Боярська-Хоменко

orcid.org/0000-0002-1818-3074

У статті наведено визначення понять «освіта дорослих», «безперервна освіта», «освіта впродовж життя» в німецькій педагогічній думці та нормативно-правових актах. Здійснено аналіз діяльності Інституту освіти для дорослих, визначено його значення, завдання, функції, принципи функціонування. Наведено інфраструктуру освіти дорослих у Німеччині. Визначено зміст освіти дорослих, особливості дидактики освіти дорослих, форми навчання.

Здійснено аналіз шляхів залучення широкого кола дорослого населення до навчання: запровадження освітньої програми «Національне десятиріччя грамотності та базової освіти 2016 – 2026 рр.», організація кампанії «Читання та письмо: мій ключ до світу», інтеграція базової освіти в контекст підготовки та вимог провідних фінансових і промислових компаній, розробка концепції залучення консультантів з навчання на підприємствах, присудження нагород за особливі успіхи підприємств у сфері поширення грамотності та безперервної освіти.

Установлено шляхи додаткової підготовки педагогічних кадрів, які працюють у сфері освіти дорослих.

Ключові слова: освіта дорослих, андрагогіка, безперервна освіта, освіта впродовж життя, інклюзивна освіта, заклади освіти для дорослих.

ADULT LEARNING IN GERMANY: THE PRESENT AND DEVELOPMENT PROSPECTS

A.V. Boiarska-Khomenko

We provided definitions of «adult learning», «lifelong education», «life-long education» in German pedagogical thought and legal acts. The author analyzed the relevance of adult education in accordance with European programs, in particular the UN Program 2030 and the Lisbon Council of Europe. We also presented the critical points of German researchers regarding predicted positive learning outcomes throughout life. Determined that adult education in Germany is inclusive and open to all people, regardless of cultural, religious or social background. The author analyzed the activity of the Institute for adult education, determined its importance, tasks, functions, principles of functioning. The Institute is the central government of continuing education in Germany. A wide network of institutions for adult education (Bildungshaus or Bildungszentrum) implements educational programs. They include seminars, individual or group courses, lectures and meetings. Adult education infrastructure includes Volkshochschulen – folk colleges, Abendschulen – evening schools, Abendgymnasien – evening gymnasiums, Kollegs colleges, and Fernschulen – distance schools and Fernhochschulen – distance colleges. In addition to public adult education institutions, there are trade union, church, business and private educational institutions also offices (chambers of industry and commerce, craft halls). Large companies and some local authorities have their own training centers. The author defined the content of adult learning, the features of adult learning didactics, and forms of study. We conducted an analysis of ways to attract a broad range of adult population to study: the introduction of the educational program «National Decade of Literacy and Basic Education 2016-2026», organization the Campaign «Reading and Writing: my key to world», integration of basic education in the context of training and requirements of leading financial and industrial companies, development of the concept of involvement of consultants in enterprises, awarding awards to enterprises for outstanding success in the area of literacy and lifelong learning. We have set up ways for additional training of pedagogues in adult learning.

Keywords: adult learning, andragogy, continuous education, life-long education, inclusive education, adult learning institutions.

На сьогодні освіта дорослих займає важливу нішу в системі освіти країн Європи. Загальновідомо, що процеси глобалізації у сфері освіти, розширення кордонів Європейського Союзу, прогресивна міграційна

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>